

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การรับจำนำสลากออมสินพิเศษตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕

กรุงเทพมหานครได้มีหนังสือ ที่ กท ๐๔๐๕/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปลงความได้ว่า คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทยได้มีความเห็นกรณีสถานการณ์ธนาคารกรุงเทพมหานครหรือ เรื่องการรับจำนำสลากออมสินพิเศษซึ่งเป็นตราสารว่า ไม่สามารถนำไปทำสัญญาจำนำกับโรงรับจำนำที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำได้ โดยให้เหตุผลว่าพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้นิยามคำว่า “ทรัพย์สินจำนำ” หมายความว่า สิ่งของที่รับจำนำ ดังนั้น ทรัพย์สินที่จะนำมาทำสัญญากับโรงรับจำนำฯ จึงต้องเป็นเฉพาะสิ่งของตามที่บทบัญญัติมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ บัญญัติไว้เท่านั้น เมื่อสลากออมสินพิเศษเป็นทรัพย์สินซึ่งเป็นสิทธิที่มีตราสารแสดงถึงสิทธิที่จะได้รับเงินตามตราสารดังกล่าว จึงไม่ใช่สิ่งของตามนัยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ

กรุงเทพมหานครมีความเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ให้ความหมายของทรัพย์สินไว้ว่า หมายถึง วัตถุมีรูปร่าง และทรัพย์สินหมายความรวมถึงทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ ทรัพย์สินจึงหมายความรวมถึงวัตถุมีรูปร่างและวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ และโดยที่พระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ ไม่ได้ให้ความหมายของคำว่า “สิ่งของ” ไว้ จึงต้องพิจารณาความหมายของสิ่งของตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งหมายความว่า “วัตถุต่าง ๆ” ดังนั้น ทรัพย์สินจำนำจึงหมายความว่า วัตถุต่าง ๆ ที่รับจำนำ เมื่อสลากออมสินพิเศษเป็นหนังสือตราสารที่แสดงถึงสิทธิที่จะได้รับเงินตามตราสารจึงถือเป็นทรัพย์สินตามมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งเป็นวัตถุมีรูปร่างซึ่งมีราคาและถือเอาได้ จึงสามารถนำมาเป็นทรัพย์สินจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ ได้

เนื่องจากการตีความข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ ของกระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครไม่สอดคล้องกัน จึงเกิดปัญหาในการดำเนินงานของสถานการณ์ธนาคารกรุงเทพมหานคร ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงขอหารือปัญหาการตีความข้อกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา ๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ ว่า สลากออมสินพิเศษจะถือเป็นทรัพย์สินที่สามารถจำนำได้ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวหรือไม่ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๑๑๔๔ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๑ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ได้พิจารณาข้อหาหรือของกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมการปกครอง) และผู้แทนกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณามาตรา ๕<sup>๑</sup> แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งกำหนดนิยาม “โรงรับจำนำ” ไว้ว่า สถานที่รับจำนำซึ่งประกอบการรับจำนำสิ่งของเป็นประกันหนี้เงินกู้เป็นปกติธุระ แต่ละรายมีจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งแสนบาท และหมายความรวมถึงการรับหรือซื้อสิ่งของโดยจ่ายเงินให้สำหรับสิ่งของนั้นเป็นปกติธุระ แต่ละรายมีจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งแสนบาท โดยมีข้อตกลงหรือเข้าใจกันโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะได้ไถ่คืนในภายหลัง และกำหนดนิยาม “ทรัพย์สินจำนำ” ไว้ว่า สิ่งของที่รับจำนำ ประกอบกับถ้อยคำที่ใช้ในมาตราอื่นแห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ เช่น มาตรา ๒๔<sup>๒</sup> มีการใช้ถ้อยคำว่า “คืนทรัพย์สินจำนำ” “รับจำนำสิ่งของ” “รับจำนำทรัพย์สินหรือสิ่งของ” และ “รับจำนำทรัพย์สิน” จะเห็นได้ว่า สิ่งที่จะนำมาจำนำในโรงรับจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ ได้แก่ ทรัพย์สินหรือสิ่งของ ซึ่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ ไม่ได้ให้ความหมายไว้ จึงต้องพิจารณาถ้อยคำตามความหมายทั่วไป โดยคำว่า ทรัพย์สิน ตามมาตรา ๑๓๗<sup>๓</sup> แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง ส่วนคำว่า สิ่งของ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายความว่า วัตถุต่าง ๆ อันน่าจะสื่อความหมายถึงสิ่งไม่มีชีวิตที่นอกเหนือไปจากคนและสัตว์นั่นเอง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะของการจำนำ ซึ่งมาตรา ๗๔๗<sup>๔</sup> แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดว่า จำนำ คือ สัญญา

<sup>๑</sup> มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“โรงรับจำนำ” หมายความว่า สถานที่รับจำนำซึ่งประกอบการรับจำนำสิ่งของเป็นประกันหนี้เงินกู้เป็นปกติธุระ แต่ละรายมีจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งแสนบาท และหมายความรวมถึงการรับหรือซื้อสิ่งของโดยจ่ายเงินให้สำหรับสิ่งของนั้นเป็นปกติธุระ แต่ละรายมีจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งแสนบาท โดยมีข้อตกลงหรือเข้าใจกันโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะได้ไถ่คืนในภายหลังด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

“ทรัพย์สินจำนำ” หมายความว่า สิ่งของที่รับจำนำ

ฯลฯ

ฯลฯ

<sup>๒</sup> มาตรา ๒๔ ผู้รับจำนำต้องคืนทรัพย์สินจำนำให้แก่เจ้าของโดยจะเรียกให้เจ้าของชำระหนี้ที่เกิดจากการรับจำนำทรัพย์สินนั้นมิได้ ในกรณีต่อไปนี้

(๑) ได้รับจำนำสิ่งของที่เห็นได้ว่าเป็นของที่ใช้ในราชการ

(๒) ได้รับจำนำทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๑

(๓) ได้รับจำนำทรัพย์สินไว้โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าทรัพย์สินจำนำนั้นได้มาโดยการกระทำความผิด

ความผิด

(๔) ได้รับจำนำทรัพย์สินไว้โดยมิได้จดทะเบียนการตามมาตรา ๑๔ ทวิ

ความในวรรคหนึ่งไม่ตัดสิทธิของผู้รับจำนำที่จะเรียกชำระหนี้ที่เกิดจากการรับจำนำเอาจากผู้จำนำ

<sup>๓</sup> มาตรา ๑๓๗ ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง

<sup>๔</sup> มาตรา ๗๔๗ อันว่าจำนำนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้

ซึ่งผู้จำหน่ายส่งมอบสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้รับจำหน่ายเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ จะเห็นได้ว่า การจำหน่ายจะสมบูรณ์ได้ต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินจำหน่ายให้แก่ผู้รับจำหน่าย ด้วยเหตุนี้ ทรัพย์สินหรือสิ่งของตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฯ จึงหมายถึง วัตถุหรือสิ่งไม่มีชีวิตที่มีรูปร่างซึ่งสามารถส่งมอบแก่กันได้

เมื่อพิจารณาลักษณะของสลากออมสินพิเศษที่ออกโดยธนาคารออมสินตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ออกตามความในพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. ๒๕๔๙ จะเห็นได้ว่า สลากออมสินพิเศษ คือ หนังสือตราสารที่ธนาคารออมสินออกให้แก่ผู้ฝาก โดยมีข้อสัญญาว่า ถ้าหนังสือตราสารนั้นมีเลขหมายถูกละสลากจ่ายคืน ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเป็นจำนวนเงินตามที่กำหนดไว้ และเมื่อหนังสือตราสารนั้นครบกำหนดอายุ ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ย (ถ้ามี) ให้แก่ผู้ฝาก ตามนิยามในข้อ ๒<sup>๕</sup> แห่งกฎหมายฯ และมีสองชนิด คือ ชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษ และชนิดระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ ตามข้อ ๔<sup>๖</sup> แห่งกฎหมายฯ นอกจากนี้ ผู้ฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษนี้ ยังมีสิทธิต่าง ๆ ในสลากด้วย เช่น สิทธิในการถอนเงินคืนก่อนครบกำหนดอายุของสลากออมสินพิเศษ สิทธิโอนกรรมสิทธิ์ในสลากออมสินพิเศษแก่บุคคลอื่น หรือสิทธิขอกู้เงินจากธนาคารออมสินโดยใช้สลากออมสินพิเศษเป็นหลักประกันไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ตามข้อ ๘<sup>๗</sup> แห่งกฎหมายฯ จากลักษณะดังกล่าว

<sup>๕</sup> ข้อ ๒ ในกฎหมายฯ นี้

“สลากออมสินพิเศษ” หมายความว่า หนังสือตราสารที่ธนาคารออมสินออกให้แก่ผู้ฝากโดยมีข้อสัญญาว่า ถ้าหนังสือตราสารนั้นมีเลขหมายถูกละสลากจ่ายคืน ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝากเป็นจำนวนเงินตามที่กำหนดไว้ และเมื่อหนังสือตราสารนั้นครบกำหนดอายุ ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ย (ถ้ามี) ให้แก่ผู้ฝาก

ฯลฯ

ฯลฯ

<sup>๖</sup> ข้อ ๔ ชนิดของสลากออมสินพิเศษมีสองชนิด ดังนี้

(๑) สลากออมสินพิเศษที่ระบุให้ใช้เงินแก่ผู้มีชื่อในสลากออมสินพิเศษ

(๒) สลากออมสินพิเศษที่ระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือสลากออมสินพิเศษ

<sup>๗</sup> ข้อ ๘ ผู้ฝากมีสิทธิ

(๑) ถอนเงินถูกละสลากจ่ายคืนเมื่อสลากออมสินพิเศษฉบับใดถูกละสลากจ่ายคืน และให้ถือว่าสลากออมสินพิเศษฉบับนั้นคงมีอายุต่อไปจนกว่าจะครบกำหนดอายุของสลากออมสินพิเศษฉบับนั้นหรือถอนเงินคืนเมื่อสลากออมสินพิเศษยังไม่ครบกำหนดอายุ และให้ถือว่าสลากออมสินพิเศษที่ถอนเงินคืนนั้นสิ้นอายุตั้งแต่วันที่ถอนเงินคืน

(๒) ถอนเงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ย (ถ้ามี) คืนเมื่อสลากออมสินพิเศษครบกำหนดอายุ

(๓) ถอนเงินคืนตามอัตราที่ธนาคารออมสินกำหนดเมื่อสลากออมสินพิเศษยังไม่ครบกำหนดอายุ และให้ถือว่าสลากออมสินพิเศษที่ถอนเงินคืนนั้นสิ้นอายุตั้งแต่วันที่ถอนเงินคืน

(๔) ขอกู้เงินจากธนาคารออมสินโดยใช้สลากออมสินพิเศษเป็นหลักประกัน ไม่ว่าจะนำมาใช้เป็นหลักประกันทั้งหมดหรือบางส่วน

สลากออมสินพิเศษจึงเป็นตราสารที่ใช้แสดงสิทธิในเงินที่ผู้ฝากได้ฝากไว้กับธนาคารออมสินและสามารถโอนและส่งมอบกันได้ด้วยวิธีที่กำหนด ซึ่งต่างจากการฝากเงินไว้กับธนาคารออมสินที่ผู้ฝากมีเพียงสิทธิในเงินฝากโดยไม่มีตราสารแสดงสิทธินั้น เมื่อสิทธิดังกล่าวไม่อาจส่งมอบแก่กันได้จึงไม่สามารถจำหน่ายได้ แต่ในกรณีของการฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ ผู้ฝากเงินกับธนาคารออมสินจะได้รับสลากออมสินพิเศษเป็นเอกสารแสดงสิทธิในเงินฝากของตนที่มีอยู่กับธนาคาร ซึ่งเอกสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นวัตถุมีรูปร่างที่ใช้โอนและส่งมอบกันได้ ดังนั้น สลากออมสินพิเศษจึงเป็นทรัพย์สินหรือสิ่งของตามความหมายของพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ที่โรงรับจำนำจะรับจำนำไว้ได้

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จਾਲะ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๕๑

---

(๕) โอนกรรมสิทธิในสลากออมสินพิเศษให้แก่บุคคลอื่น โดยสลากออมสินพิเศษตามข้อ ๔ (๑) ให้ผู้ฝากลงลายมือชื่อของผู้ฝากในสลากออมสินพิเศษ และแจ้งการโอนให้ธนาคารออมสินทราบก่อนโอนกรรมสิทธิ์ สำหรับสลากออมสินพิเศษตามข้อ ๔ (๒) ให้ผู้ฝากโอนโดยการส่งมอบสลากออมสินพิเศษ

(๖) ขอให้ธนาคารออมสินออกใบแทนให้เมื่อสลากออมสินพิเศษฉบับใดชำรุดหรือสูญหาย โดยปฏิบัติตามระเบียบที่ธนาคารออมสินกำหนด

(๗) สอบถามพนักงานหรือตัวแทน ณ สำนักงานแห่งใหญ่ สาขา หรือตัวแทน ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ขอฝากเงินประเภทสลากออมสินพิเศษ แต่ไม่ได้รับสลากออมสินพิเศษ หรือวันที่ขอถอนเงินคืน แต่ไม่ได้รับเงิน หรือวันที่ขอให้ออกใบแทนสลากออมสินพิเศษ แต่ไม่ได้รับใบแทนสลากออมสินพิเศษ